

Гавриленко Андрій Іванович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірант кафедри цивільного права

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Процеси, що відбуваються у сучасному законодавстві, пересувають провадження діяльності юридичних осіб у віртуальний простір – законодавець все більше схиляється до використання сучасних технологій.

Ще недалекі ті часи, коли невиконання обов'язку щодо дотримання юридичної адреси для юридичної особи було фатальним. Так ст. 52 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» у редакції до 22.12.11 року визначала особливості банкрутства відсутнього боржника. Частина 12 ст. 19 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» у редакції до 1.01.16 року передбачала внесення до ЄДР запису про відсутність юридичної особи за її місцезнаходженням, якщо державному реєстратору повернуто поштове відправлення. Такі норми зникають із сучасного правового поля, хоча й здійснити державну реєстрацію юридичної особи без зазначення поштового місцезнаходження на сьогодні ще є неможливим.

В той же час все більше навіть законодавець відходить від необхідності збирати все в одному фізичному місці. Так в ст. 33 Законі України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», поруч з обов'язком проведення загальних зборів за умови спільної присутності учасників товариства в одному місці для обговорення питань порядку денного, передбачена також можливість проведення загальних зборів учасників товариства у режимі відеоконференції.

Але реалії сьогодення все більше схиляють ситуацію до моменту, коли місцезнаходження юридичної особи може бути перенесене до Інтернету.

Перехід до віртуальності для юридичної особи можна побачити у розвитку віртуальної організації. Вперше концепція віртуальної організації була запропонована Дж. Хопландом та Р. Нігелем з фірми DEC, які визначили віртуальну організацію (strategic alliance) як угоду між двома або більше організаціями для досягнення спільних стратегічних цілей для задоволення їх бізнес-потреб [1]. Сьогодні у дослідженнях з економіки віртуальна організація визначається як тимчасове об'єднання незалежних суб'єктів, які поділяють між собою ресурси та функціонують через телекомунікаційні засоби на базі єдиного інформаційного простору [2]. В Україні визначення поняття “віртуальна організація” міститься у Положенні про Український Національний Грид (УНГ) [3]. У літературі також зустрічаються визначення поняття віртуальне підприємство [4, с. 159].

До недавнього часу ми не могли уявити спілкування із юридичною особою поза межами поштової (реальної) адреси – за допомогою віртуальної адреси. Поштова адреса необхідна була для забезпечення проведення листування із контрагентами, контролюючими органами, отримання судових повісток, тощо. Проте на сьогодні діяльність може здійснюватись без прив'язки до реальної будівлі з будь-якої точки країни, а можливо і світу. Вже сьогодні в певних випадках обов'язковою є здача звітності в електронній формі, прийняття нової редакції процесуальних кодексів спонукає нас до переведення процесуального документообігу із паперового до електронного. Також реєстраційна служба на сьогодні провадить зберігання реєстраційних документів юридичних осіб в електронній формі, з якими ми маємо можливість ознайомитись за допомогою електронних сервісів.

Для з'ясування необхідності подальшого існування фізичної адреси необхідно проаналізувати, які дії законодавець пов'язує із юридичною адресою

та чи можливо на сьогодні, або у майбутньому створення віртуальних юридичних осіб. На перший погляд реєстрація юридичної особи без поштової адреси може призвести до низки проблем, оскільки законодавець пов'язує з місцезнаходженням юридичної особи значні дії. Зокрема юридична адреса важлива для визначення місця укладення договору відповідно до положень ст. 647 ЦК України, місця виконання зобов'язання відповідно до положень ст. 532 ЦК України, вона має значення при визначенні підсудності спору (ч. 2 ст. 27 ЦПК, ст. 27 ГПК, ч. 2 ст. 26 КАС), є обов'язковим реквізитом для виконавчого документу та місцем проведення виконавчих дій (ст. 4 та ст. 24 Закону України «Про виконавче провадження»), визначення органу, який уповноважений отримувати сплату податків (п.п. 168.4.4. Податкового кодексу України).

Як бачимо, за наявності електронних реєстрів переведення всіх цих дій до мережі не уявляється складним і зазначені вище положення, які вимагають існування поштової адреси, можуть бути замінені віртуальними відповідниками. Перший крок на шляху до цього вже здійснений державою шляхом надання можливості створення спеціальної електронної адреси на сервері mail.gov.ua. Ця адреса вже на сьогодні, як визначено в інструкції користувача, є перепусткою до послуг Електронного суду та Кабінету електронних сервісів [5]. Таким чином все офіційне листування можна здійснювати за допомогою такої електронної адреси із набутням електронного підпису. А існування такого ресурсу, який контролюється державою та забезпечується контролем із надання відповідних документів, дозволить уникнути зловживань з боку недобросовісних осіб.

Одночасно варто зазначити, що сучасні технології ще не дозволяють проводити судові засідання та виконавчі дії екстериторіально, що з іншого боку може призвести до того, що при реєстрації, засновникам необхідно залишати можливість на власний розсуд визначати регіон, до якого буде прив'язана віртуальна юридична особа. Відповідний регіон, який необхідно визначати на

офіційному сайті Єдиного державного реєстру підприємств і організацій, і буде використовуватись при визначенні правил підсудності.

Як бачимо, на сьогодні як місцезнаходження, так і ведення діяльності юридичної особи може бути перенесено до Всесвітньої Мережі. В той же час для осіб, які мають на меті здійснення, наприклад, підприємницької діяльності, актуальним є можливість провадження такої діяльності у формі юридичної особи, що дозволяє обмежити відповідальність за зобов'язаннями, що виникають під час здійснення такої діяльності, майном юридичної особи, що робить актуальним розроблення та формулювання *віртуальної юридичної особи як юридичної особи, яка не має поштової адреси, а свою діяльність здійснює через спеціально створену і контрольовану державою електронну адресу за допомогою електронного підпису.*

Список використаної літератури:

1. Lin Chen, Nina Huina Gu, Hai Zhu. Fairness theory applied to strategic alliance negotiations. MCs in Innovation and Entrepreneurship. – Режим доступу: https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/12892/Chen_Gu_Zhu.pdf?sequence=3
2. Никоненко А.Г. Формирование виртуальной организации (теоретические и методические аспекты): автореф. дис. ... канд. экон. наук. - Москва 2007. – 22 стр. – Режим доступу: <http://Economy-lib.com/disser/208724/a#>
3. Положення про Український Національний Грид (УНГ). – Режим доступу: http://ung.in.ua/upload/user_files/BCC_Policy/ung_fin.pdf
4. ІТ-право: теорія та практика : навч. Посіб. / авт. Кол. ; за ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової. – Одеса : Фенікс, 2017. – 472 с. – стор 159
5. Сервіс електронної пошти mail.gov.ua Інструкція користувача Версія 1.5.0.0 – Режим доступу: https://e-court.mail.gov.ua/User_Guide_Mail.pdf